

Nota archeologie

Bree (Opitter), Maaseikerbaan percelen 99c4 en 100n

DEEL II: programma van maatregelen

Projectcode: 2020A415

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., JANSSEN, J., (2020), Bree (Opitter), Maaseikerbaan percelen 99c4 en 100n, nota archeologie, Haast-rapport 2020-03, D/2020/12654/03

Rik van de Konijnenburg - Grauwe Torenwal 6/00/1 - B-3960 Bree (BE) - Mob. 0496 209 018

e-mail: rik.vandekonijnenburg@telenet.be

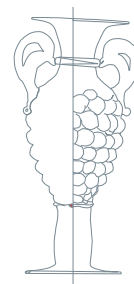
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2020/12654/03

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

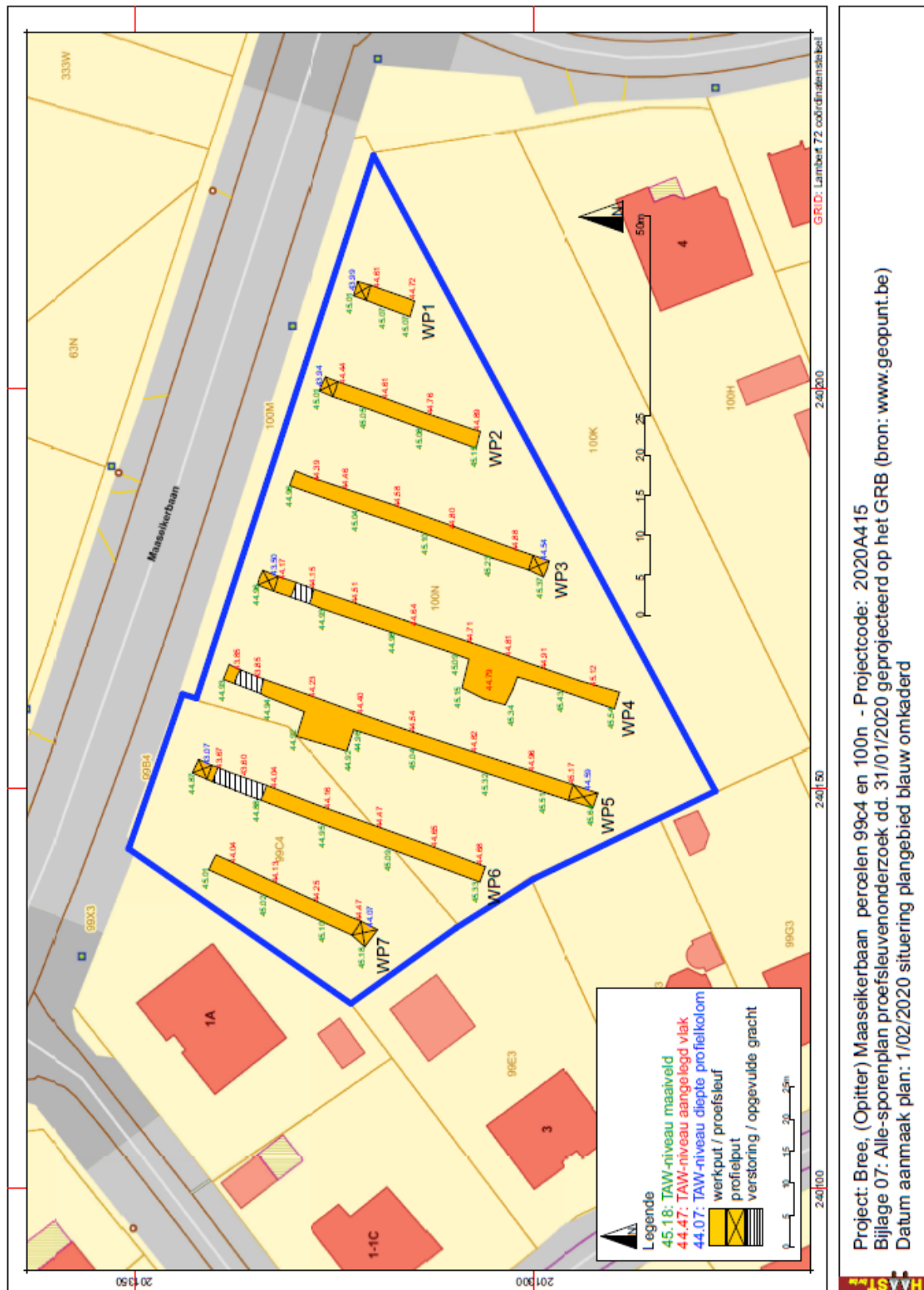

COVERFOTO: panoramisch beeld van de site genomen vanuit de Maaseikerbaan

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte
2. Bouwprogramma
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek
4. Assessment van het terrein
5. Gemotiveerd advies
6. Figurenlijst

Fig. 1: Alle-sporenplan projectcode 2020A415, Bree (Opitter), Maaseikerbaan, percelen 99c4 en 100n

1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Projectcode:	2020A415
Naam erkende archeoloog:	Rik van de Konijnenburg
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatiegegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13052
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13052
Kadastergegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13052
Topografische kaart:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13052
Alle betrokken actoren:	Rik van de Konijnenburg (erkend archeoloog), Joan Janssen (archeoloog),
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	Rik.vandekonijnenburg@telenet.be , 0496 209 018

2. Bouwprogramma

De eigenaars wensen de twee bestaande percelen te verkavelen in 7 bouwloten waarvan 6 loten bestemd voor halfopen bebouwing, drie groepen van twee geschakelde woningen op de loten 1 t.e.m. 6, en één lot, lot 7, voor een vrijstaande woning. Er wordt geen wegenis voorzien aangezien de loten met de voorgevelzijde palen aan de Maaseikerbaan. Extra graafwerken voor nutsleidingen, behoudens de huisaansluitingen, worden ook niet voorzien aangezien de Maaseikerbaan een uitgeruste weg is. De loten zullen verkocht worden als bouwgrond; de verkavelaar bouwt zelf geen woningen.

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek

Afweging noodzaak verder onderzoek

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo min mogelijk mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd, dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Advies:

Besluit uit het verslag van het bureauonderzoek (archeologienota ID13052):

Het projectgebied blijkt tot vanaf de Late Middeleeuwen tot heden gebruikt te zijn als landbouwgrond. Er is geen enkele indicatie voor antropogene ingrepen andere dan landbouw.

Wat betreft de pre- en protohistorische en vroege historische perioden, prehistorie tot en met de late Middeleeuwen, zijn er in de geschreven bronnen geen aanwijzingen voor aanwezigheid van archeologische erfgoedwaarden binnen het projectgebied. We moeten ons derhalve baseren op de landschappelijke en topografische ligging ervan.

Wat betreft prehistorie en protohistorie ligt het terrein topografisch vrij gunstig op een van oost naar west licht dalend, relatief droog terrein, maar ook ongunstig want op redelijk verre afstand van (stromend) water; de Itterbeek stroomt op 800 m afstand ten noorden van het projectgebied. De Itterbeek is de meest nabijgelegen beek, de eerstvolgende nabijgelegen beek/riviertje is de Bosbeek op 4,2 km ten zuiden van het projectgebied. De verwachting naar steentijdvondsten kan derhalve als laag tot onbestaande ingeschat worden gelet op de grote afstand tot waterbronnen.

Naar protohistorische en vroeg-historische perioden, metaaltijden tot en met de late Middeleeuwen, is de verwachting ook matig in te schatten omwille van de landschappelijke ligging van het projectgebied. De dichtsbijzijnde bron voor water is de Itterbeek, gelegen op ca. 800 m ten noorden van het terrein. De mogelijkheid bestaat natuurlijk altijd dat er sporen van off-site fenomenen worden aangetroffen of een geïsoleerde afvalkuil zoals bijvoorbeeld in Overpelt – Bleekveldstraat en Meeuwen – Hoogstraat/Kruisstraat. De metaaldetectievondsten in de – wijde – omgeving kunnen in deze en met betrekking tot het projectgebied niet beschouwd worden als indicaties voor bewoningssporen.

Naar sporen uit de Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd, 16de – 19de eeuw is de verwachting dan weer zeer laag aangezien de historische kaarten geen enkele indicatie opleverden van enige vorm van bebouwing op het terrein.

Om al die redenen werd geadviseerd het terrein te onderwerpen aan een proefsleuvenonderzoek.

4. Assessment van het terrein

De site werd onderzocht op 31/01/2020. In de proefsleuven werden telkens op de koppen profielputten aangelegd. De profielkolommen werden fotografisch geregistreerd en ter plekke beschreven. De profielkolommen aan de noordzijde van het terrein, tegen de Maaseikerbaan, kunnen niet beschouwd worden als representatief voor het terrein. Aan deze zijde van het projectgebied werd het terrein in het verleden tot 50 cm opgehoogd teneinde het niveauverschil tussen de zuidzijde en de noordzijde van het projectgebied te beperken. Bij die ophoging werd de teelaarde (Ap-horizont) geroerd en vermengd met puin.

Algemeen werd over het terrein een A/B/C profiel aangetroffen. De A – AP – horizont is gemiddeld tot 50 cm dik en “verdikt” van zuid naar noord. Dit heeft te maken met het oorspronkelijk feller dalend terrein van zuid naar noord hetgeen ook bleek uit de diepte waarop de Bt- en de C-horizont werd aangetroffen. Uit de metingen van het maaiveld blijkt dat het terrein nu van zuid naar noord licht daalt van +45.64 m TAW, hoogste gemeten punt, naar +44.96 m TAW, het laagste gemeten maaiveldniveau aan de Maaseikerbaan; een daling van 68 cm. De Bt-horizont bevindt zich aan de

zuidzijde, profielkolom van proefsleuf 5, op +45.20 m TAW, aan de noordzijde, profielkolom van proefsleuf 4, op +44.30 m TAW; een daling van 90 cm.

Het moedermateriaal van de bodems is geel, heel fijn, goed gesorteerd eolisch dekzand (Formatie van Wildert) en de eronder gelegen afzettingen, bestaande uit lichtgeel, matig gesorteerd, matig grof tot uiterst grof, zwak tot sterk grindig, zwak siltig zand, behoren tot herwerkte Maasafzettingen.

Het grind varieert in grootte van fijn grind tot zeer grof grind en stenen. De meest grove grinden lijken noord – zuid georiënteerd te zijn hetgeen kan wijzen op afspoeling van het Kempisch Plateau dat zich ten westen van het projectgebied bevindt. Op basis van de geomorfologische ligging is het wel waarschijnlijk dat het om herwerkte Maasafzettingen gaat. In de profielkolom van werkput 5 bestond deze afzetting uit een laag matig grof zand met daarop een dunne laag matig grof, sterk grindig, zwak siltig zand met stenen (grindlaag tot 80 cm diepte). De diepte waarop deze afzettingen zijn aangetroffen bij de aardwetenschappelijke beschrijving varieert van 64 tot ca. 100 cm diepte. Binnen 1 m profielkolom varieerde de diepte van 80 cm tot 100 cm. Er was op de puinwaaier blijkbaar sprake van banken en geulen.

Op de boven beschreven herwerkte Maasafzettingen zijn vervolgens dekzanden afgezet. Door de aanwezigheid van de stenen en grinden van de herwerkte Maasafzettingen is het dekzand zwak grindig en zijn een aantal stenen aangetroffen.

De dekzandafzettingen (Formatie van Wildert) zijn aangetroffen op 34 tot 65 cm diepte. Bovenop de dekzandafzettingen is aan de noordzijde van het terrein een vrij dikke Ap-horizont aangetroffen bestaande uit zwak siltig, humeus, grijs tot donkergrijze aarde sporadisch vermengd met grind.

Er werden 7 proefsleuven aangelegd noordwest – zuidoost georiënteerd, conform de oriëntatie zoals voorgesteld in het programma van maatregelen toegevoegd aan archeologienota 13052. In afwijking van het programma van maatregelen werd en 7 proefsleuven aangelegd in plaats van 6. De proefsleuven werden aangelegd op een onderlinge afstand van 12,50 m. De proefsleuven 4 en 5 werden uitgebreid met een klein kijkvenster.

Sporen:

In de proefsleuven 4, 5 en 6 werden sporen aangetroffen. De sporen bevinden zich telkens aan de noordzijde van de sleuven en liggen in elkaars verlengde. Het betreft een spoor – sporen - van een vrij brede gracht of grote kuil die in proefsleuf 6 reikt tot een diepte van 120 cm onder het maaiveld. De breedte van het spoor bedraagt in proefsleuf 4 244 cm, in proefsleuf 5 336 cm en in proefsleuf 6 650 cm. De opvulling van de gracht/kuil bestaat uit Bt-grond, donkerbruin/bruin van kleur, vermengd met grassen, haarwortels en sporadisch grind. De kuil/gracht wordt volledig overdekt door de Ap-horizont en aan de noordzijde door opgebrachte grond. In dit spoor werden geen artefacten of fragmenten van aardewerk recipiënten of ander mogelijk dateerbaar materiaal aangetroffen. Het spoor onderscheidt zich van de Bt horizont door een donkerder bruine kleur, iets humeuze grond dan de Bt.

Er werd geen enkel ander spoor aangetroffen, er werden ook geen vondsten van artefacten en/of fragmenten van recipiënten in aardewerk of andere materialen aangetroffen.

5. Gemotiveerd advies

Volgend op het bureauonderzoek <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/13052> werd op het terrein aan de Maaseikerbaan in Opitte (Bree) een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. De afwisseling op het terrein tussen enerzijds eolische zanden van de formatie van Wildert en anderzijds matig tot sterk grindige herwerkte Maasafzettingen toont dat het projectgebied gelegen is aan de rand van de het kempisch Plateau en de Vlakte van Bocholt. Mogelijk is de verklaring voor de afwezigheid van archeologische sporen te vinden in het feit dat het projectgebied te ver af gelegen was van natuurlijke waterbronnen, de stenige ondergrond van het terrein waardoor de bodem moeilijk bewerkbaar is en de helling van het terrein die oorspronkelijk iets steiler moet geweest zijn dan momenteel het geval is.

Wat betreft de gracht/kuil. Mogelijk is het een restant van een gracht die parallel liep aan de oude Maaseikerbaan zoals ingetekend op het Primitief Kadaster uit 1829. Enkel op dat plan is er een aanwijzing van een gracht parallel aan die Maaseikerbaan; op geen enkele andere kaart is er een aanwijzing voor de aanwezigheid van grachten of andere uitdiepingen binnen het projectgebied. Alhoewel, de blauwe strook langs het tracé van de Maaseikerbaan op het primitief Kadasterplan kan ook een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een verhoogde berm. Op de topografische kaarten uit de tweede helft van de 19de eeuw staan aan weerszijden van de weg soms taludhaakjes aangeduid en is de weg aan weerszijden gemarkeerd met een brede rode en grijze streep. Mogelijk is het ook een primitief opvangbekken voor afstromend hemelwater of een oude mestkuil. Bij gebrek aan vondsten kan echter geen éénduidige determinatie gegeven worden van de functie van de aangetroffen kuil/gracht in de proefsleuven 4, 5 en 6.

Algemeen kan gesteld dat het terrein gelet op de afwezigheid van archeologisch interessante sporen en archeologica kan vrijgesteld worden van verder archeologisch onderzoek.

ADVIES: Op basis van de gegevens uit het archeologisch proefsleuvenonderzoek kan derhalve besloten worden dat het projectgebied geen resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering. Het projectgebied kan daarom vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek.

Dit ontslaat de aannemer/bouwheer echter niet van zijn verplichtingen.

De aannemer/uitvoerder van de werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vervat in [artikel 5.1.4](#) van het [Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#).

De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

6. Lijst met afbeeldingen

COVERFOTO: panoramisch beeld van de site genomen vanuit de Maaseikerbaan

Fig. 1: Alle-sporenplan projectcode 2020A415, Bree (Opitte), Maaseikerbaan, percelen 99c4 en 100n